

## **Зовнішня політика та зовнішньоекономічні зв'язки як компоненти країнознавчої характеристики країн світу**

*Роботу виконано на кафедрі  
країнознавства і міжнародних відносин  
СНУ ім. Лесі Українки*

Висвітлюються основні завдання країнознавства, роль цієї науки в сьогоденні. Особлива увага зосереджується на обговоренні питання зовнішньої політики країни та зовнішньоекономічних зв'язків як компонентів країнознавчої характеристики певної країни.

**Ключові слова:** країнознавство, зовнішня політика, зовнішньоекономічна діяльність, країна.

**Malchuk M. I. Foreign Policy and International Economic Relations Like Component of Country Characteristic.** There are main tasks of country studies, the role of science in the present. Special attention is given to the discussion of issues of foreign policy and international economic relations as components of characteristics of a country.

**Key words:** country studies, foreign policy, international economic relations, country.

Країнознавство є наукою та навчальною дисципліною, яка комплексно вивчає країни й регіони світу, досліджує, систематизує й узагальнює дані про їхню природу, населення, внутрішні просторові відмінності.

Варто відзначити, що на сучасному етапі країнознавчі дослідження мають переважно природно-історичне та соціально-економічне спрямування. Причиною цього є особливості історико-географічного розвитку людства в першій половині ХХІ ст. У цих дослідженнях природу все ще розглядають як своєрідну ресурсну основу, середовище проживання та господарської діяльності людей, водночас все більше уваги приділяють вивченню екологічних проблем.

У багатьох інформаційних публікаціях країнознавство розглядають лише як організаційну форму поєднання усіх найрізноманітніших знань про ту чи іншу країну або регіон світу.

Останнім часом у зв'язку з диверсифікацією міжнародних відносин у галузі країнознавства переважають дослідження, основною темою яких є аналіз найважливіших проблем країни. Такі дослідження пов'язують із встановленням багатосторонніх відносин між країнами світу. При цьому основним завданням залишається прогнозування подальшої співпраці й моделюванню можливих ситуацій. Країнознавство в цьому випадку залишається основним джерелом для таких досліджень, у чому й проявляється практична значущість цієї науки. Прогноз у країнознавстві як конкретне передбачення стану певного явища в майбутньому на основі спеціального наукового дослідження набуває у ХХІ ст. особливого значення, тому що конкретна цінність правильного, науково обґрунтованого передбачення у сфері міждержавних відносин стрімко зростає. Можливість передбачити ситуацію із врахуванням усезростаючої кількості різних чинників стає головним і найдорожчим «скарбом» аналітиків у країнознавстві.

Країни як основні одиниці соціально-політичної організації світу й різні міждержавні регіональні та глобальні угруповання залишаються об'єктом вивчення

країнознавства, а також їх великі частини як райони, штати, області тощо. Відомо, що не лише країнознавство, а й історія, географія, філософія, культурологія та інші науки вивчають країни та регіони світу. Кожна з цих наук вивчає лише окрему складову частину об'єкта, тобто його певні особливості, явища, процеси й відношення. Тому та складова частка об'єкта дослідження, на яку найбільше спрямована увага й вважається її предметом.

Предметом вивчення країнознавства є особливості розвитку країн і регіонів світу, які складаються з різних, але взаємопов'язаних елементів, що діють як єдине ціле на світовій арені.

Тому, на відміну від інших наук і дисциплін, що цікавляться лише певними аспектами розвитку країни чи регіону, країнознавство поєднує в собі універсальні знання про країни.

Вивчаючи країну, формують систематизовані знання щодо різних аспектів країни. Тобто, це є поділ інформації за географічним розташуванням країни, населенням, історією виникнення й розвитку, організацією господарства, зовнішньою політикою та зовнішньоекономічними зв'язками країн тощо [2, с. 8].

Одним із важливих компонентів країнознавчої характеристики є зовнішня політика та зовнішньоекономічні відносини, суть яких варто розкрити.

Зовнішня політика – це частина міжнародних відносин, діяльність держави та інших політичних інститутів суспільства по здійсненню своїх інтересів та потреб на міжнародній арені.

Зовнішня політика будь-якої держави є продовженням внутрішньої політики. Головна мета зовнішньої політики – забезпечення сприятливих умов для реалізації інтересів тієї чи іншої держави, забезпечення національної безпеки та добробуту народу. Зовнішня політика зв'язана з пануючим економічним укладом, суспільним та державним устроєм суспільства й висловлює їх на міжнародній арені.

Одночасно зовнішня політика держави має низку специфічних, тільки їй притаманних особливостей. Вона має більш широкі просторові та соціальні виміри, бо характеризує собою взаємодію з двома або більше країнами. Зовнішня політика визначається зовнішніми факторами, міжнародними обставинами, бо кожна держава існує не ізольовано, а у системі держав, у системі міжнародних відносин.

У кінцевому рахунку й внутрішня, й зовнішня політика вирішують одне завдання – забезпечення збереження, ствердження та розвитку існуючої у певній державі системи суспільних відносин, проте у межах цієї принципової спільності кожна з двох царин політики має свою важливу специфіку. Методи вирішення внутрішньополітичних завдань визначаються тим, що держава володіє монополією на політичну владу в певному суспільстві. На міжнародній арені центру влади не існує, там діють суверенні держави, які у принципі рівноправні й відносини між котрими складаються у результаті боротьби та переговорів, різного роду згод та компромісів.

Важливою складовою зовнішньої політики країни є її зовнішньоекономічні цілі, які реалізуються шляхом встановлення та розширення торгово-економічних, науково-технічних, кредитно-фінансових та культурних зв'язків. Ці зв'язки підтримуються як на офіційному рівні, так і за допомогою суспільних і приватних організацій та установ. Вони передбачають взаємне визнання, що особливо важливо при появі у світовій спільноті нової незалежної держави, на яку в разі визнання розповсюджується принцип суверенітету та невтручання у внутрішні справи. Невизнання однією державою іншої, не просто показник того, що вони з будь-яких приводів «не дружать», а ситуація, яка виводить їх відносини з царини політико-правового регулювання та рівноправного існування. У цьому сенсі дипломатичні відносини – це необхідний мінімум нормальних зв'язків між країнами [3, с. 53].

Зовнішньоекономічна діяльність – це один із найважливіших чинників розвитку національної економіки. Жодна країна в світі не в змозі самостійно розвивати власні виробничі процеси, забезпечити економічне зростання без ефективного використання переваг міжнародного розподілу праці та сукупного міжнародного науково-технічного потенціалу. Передумовами міжнародних економічних зв'язків виступають:

- зростання усупільнення виробництва й розвиток комунікацій у міжнародному масштабі;

- поглиблення міжнародного поділу праці;

- інтенсивний розвиток усіх форм міжнародних економічних відносин;

- інтернаціоналізація господарського життя, що виявляється в посиленні міжнародної інтеграції виробництва, інвестицій, ринків господарських механізмів різних суб'єктів світового господарства;

- посилення взаємозв'язків та взаємозалежності національних економік (глобалізація);

- збільшення ролі країн, що розвиваються, у світовому господарстві, об'єктивна потреба підтримки їх із боку розвинутих країн;

- загострення глобальних проблем сучасності [1, с. 12].

Варто відзначити, що компоненти країнознавчої характеристики країни є тісно пов'язані між собою й є основою формування знань про ту чи іншу країну. Вони не можуть існувати окремо, так як створюють загальну форму характеристики країни. Тому важливість вивчення країн світу полягає в постійному дослідженні, знаходженні особливостей країн і формування об'єктивного бачення у тих, хто вивчає ту чи іншу країну. Зовнішня політика та зовнішньоекономічні зв'язки є основним компонентом країнознавчої характеристики, що заслуговує особливої уваги, адже на основі такої інформації поглиблюються знання у сфері міжнародних відносин, їх витоків та розвитку й відповідно подальшої співпраці.

### ***Джерела та література***

1. Козик В. В. Міжнародні економічні відносини / В. В. Козик, Л. А. Панкова, Н. Б. Даниленко. – К. : Знання, 2008. – 406 с.

2. Масляк П. О. Країнознавство / П. О. Масляк. – К. : Знання, 2008. – 292 с.

3. Чекаленко Л. Д. Зовнішня політика і безпека України : моногр. / Л. Д. Чекаленко. – К. : НІПМБ, 2004. – 351 с.